ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ., կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիզում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Բաժանորդագրողք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական մտածմունքներ: —Ներքին տեսութիւն: Նամակ Դուշէթից: Նամակ Երեւանից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—Արտաքին տեսութիւն: «Գօլօս» լրագրի թղթակցութիւնը: Բարենորոգմանց ծրագիրը: Նամակ Պարսկաստանից: Արտաքին լուրեր:—«Մշակի» հեռագիրներ:—Յայտարարութիւններ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄՏԱԾՄՈՒՆՔՆԵՐ

—

Եւրոպայի քաղաքական կեանքի հետ անծանօթ մարդկանց խորթ էր թւում, որ մենք մի քանի տարի սրանից առաջ, խօսելով Թիւրքաց Հայաստանի և հայոց խնդրի վերաբերութեամբ, անդադար յարձակվում էինք Անգլիայի դէմ, իսկ այժմ համակրութեամբ խօսում ենք նոյն Անգլիայի մասին և սպասում ենք նրանից օգնութիւն Թիւրքաց Հայաստանի համար:

Տգէտ մարդկանց համար այդ մեր ընթացքը անհասկանալի է, որովհետև նրանք հասկացողութիւն չունեն եւրոպական սահմանադրական երկիրների քաղաքական կազմակերպութեան մասին, չը գիտեն որ Անգլիայում երկու գլխաւոր քաղաքական կուսակցութիւններ կան՝ պահպանողականներ և ազատամիտներ:

Քաղաքական գիտութիւնից զուրկ մարդկանց համար մեր ընթացքը հակասութիւն է երևում: Մեր հակառակորդները մեզ մեղադրում են, որ մենք մինչև այժմ անդադար յարձակվում էինք Անգլիայի դէմ, իսկ այժմ իբր թէ շողոքորթում ենք նրան, իսկ իրանք պարծենում են, որ միշտ պաշտպանելիս են եղել Անգլիայի գիտաւորութիւնները Հայաստանի վերաբերութեամբ: Այդ ցոյց է տալիս միայն նրանց կատարեալ տգիտութիւնը, որովհետև չեն հասկանում որ չէ կարելի միաժամանակ համակրել և Բիկօնսֆիլդի և Գլադստոնի քաղաքականութեանը: Անգլիայում երբ մինիստրութիւնը փոխվում է, նրա հետ միասին փոխվում է և ամբողջ կառավարութիւնը, ուրեմն փոխվում է և ամբողջ երկրի քաղաքական ընթացքը:

Եթէ ճշմարիտ մեր տեղական լրագիրների յօդուածները թարգմանվում են Կ. Պօլսի անգլիական դեսպանատան մէջ, անգլիացիները շատ բնական կը գտնեն, որ օրինակ „Մշակը“ յարձակվում էր Անգլիայի վրա, քանի որ նրանց երկիրը Բիկօնսֆիլդ և պահպանողական կուսակցութիւն էր կառավարում և սկսեց համակրել նոյն Անգլիային այն րօպէից երբ Գլադստոն—Գրէնվիլի մինիստրութիւնը կառավարութեան ղեկը իր ձեռքն առաւ: Դրանից անգլիացիները կը հետևեցնեն, որ „Մշակը“ ազատամիտ կուսակցութեան է պատկանում:

Բայց նոյն անգլիացիները կը ծաղրեն մի լրագիր, որ նոյնքան համակրութեամբ է վերաբերվում դէպի իրանց կառավարութիւնը Գլադստոնի ժամանակ, որքան համակրութեամբ նա վերաբերվում էր դէպի Անգլիան և Բիկօնսֆիլդի օրով: Դրանից նրանք կը հետևեցնեն, որ լրագիրը ոչինչ հասկացողութիւն չունի ինչ է պահպանողական և ինչ է ազատամիտ կուսակցութիւնը Անգլիայում, այնքան տգէտ է, որ չը գիտէ թէ մինիստրութեան փոխվելով՝ փոխվում է և ամբողջ կառավարութիւնը Անգլիայում:

Մենք յարձակվում էինք Անգլիայի դէմ, քանի որ պահպանողականներն էին կառավարում երկիրը, իսկ այժմ համակրում ենք անգլիական կառավարութեանը և նրանից Թիւրքաց Հայաստանի համար մեծ օգնութիւն ենք սպասում: Բայց հէնց որ կրկին Բիկօնսֆիլդի կուսակցութիւնը կառավարութիւն կը դառնայ, —մենք կրկին կը շարունակենք յարձակվել Անգլիայի վրա, որովհետև անգլիական պահպանողականները միշտ ամենավնասակար ընթացք են բռնում արևելեան խնդրի և Թիւրքիայի փոքր ազգութիւնների վերաբերութեամբ: Դարձեալ կրկնում ենք. ցաւալի է, երբ լրագրապետը կատարելապէս տգէտ է քաղաքական գիտութիւնների մէջ և բոլորովին անպատրաստ է իր յանձն առած պաշտօնը կատարելու:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԴՈՒՇԷԹԻՑ

—

1 հոկտեմբերի

Մանգալով շատ քաղաքներ և գիւղեր ես այս մի քանի վերջին տարիներումը մեծ փոփոխութիւն և շարժում տեսայ համարեա ամեն տեղի հայերի մէջ. ամենքն էլ զարթել են, աչք են բացել, հասկացել են, որ գոնէ իրանց զաւակներին միայն ուսում տալով և մայրենի լեզու սովրեցնելով՝ կարող են հայութիւնը և ազգութիւնը պահպանել, վասնորոյ համարեա ամեն տեղ դպրոցներ և ուսումնարաններ են շինել և շինում են: Բայց ինձ բոլորովին զարմացրեց Դուշէթը. նա դեռ մինչև այժմ էլ խոր քնի և թմրութեան մէջ է, նրա մէջի հայերի համար դեռ արև չէ ծագել և յոյս էլ չը կայ բոլորովին ծագելու: Դուշէթում ներկայ ժամանակս հաշվում է մօտ 100 տուն հայ, բայց նրանցից ոչ մէկ հոգի ոչ թէ միայն չը գիտէ հայերէն կարդալ և գրել, այլ և մի քանի խօսք: Ազգը լեզուն է. եթէ մի ազգ իր մայրենի լեզուն չունի, ուրեմն նա այն ազգից չէ: Դուշէթը ունի մի հայոց փոքր, բայց գեղեցկակազմ եկեղեցի, որը հայոց ուրիշ եկեղեցիներից չքաւորն է. նա չունի զարդ, բացի մի երկու հին խալիչաներից, որոնց, ինչպէս պատմում են, գործակալն է իր համար գործածում: Բայց մոռացայ ասելու, որ եկեղեցին զարդարելու համար գործակալը իր փոքր աղջկայ կալեասկէն եկեղեցու մէջ է պահում: Այս ես իմ աչքով տեսայ: Դուշէթը երկու քահանայ ունի, որոնք և հովվում են շրջակայ գիւղերին, գործակալ Գ. Բ. և նրա ընկեր Ա. Տէր Յ.: Առաջինի արժանաւորութիւնը արդէն յայտնի է „Մշակի“ 152 համարի մէջ տըպած նամակից, իսկ երկրորդն է քահանայութեան արժանի անձն իր վարքով, բարքով, երգեցողութեամբ, չքաւորներին օգնելով, քաղցածների համար փողեր և հաց ժողովելով: Ինձ հաւատացրին, որ գործակալը երեք տարի է իր ընկերի հետ խռով, տանից խոստովանվելու պատարագ է անում: Դուշէթի հայոց եկեղեցին ունի երկու տիրացու՝ Գէորգ Տէր-Համօնեանց և Մուշեղ Մուշեղեանց: Երկուսն էլ հայերէն խօսել և ժամերգութիւն չը գիտեն: Առաջինը, կլինի 60—65 տարեկան, իսկ երկրորդը—30—36 տարեկան: Երկուսն էլ կոնծարանութեան մէջ շատ զօշաղ են, բացի նրանից Մուշեղ տիրացուն գիտէ գրբացութիւն, ջադուբազութիւն և վեներական հիւանդութիւնների բժշկութիւն: Այսպիսի տիրացուները ժամանակով էլ քահանայ կը դառնան, երկար փարաջայ կը հագնեն, զաւազան կը բռնեն և մենք էլ նրանց սուրբ աջերը տաք տաք կը համբուրենք: Ինձ ասեցին, որ Դուշէթը եկեղեցու հայաթում ազգային դպրոց ունէ: Հետաքրքրութիւնս սաստիկ գնալ տեսնել: Մըտայ առաջին սենեակը՝ ոչ ոք չը կար, բացի մի թուխս հաւից, որ փքված, իր ձագերը տակն արած՝ նստած էր մի քնջումը, և մի երկու կոտրած սեղաններից. մտայ երկրորդ սենեակը՝ նմանապէս ոչ ոք չը կար. մի քնջումը գործակալի ցորենն էր ածած, միւսումը մի քանի քիլայ միլայ և կոտրտած ամաններ: Որովհետև առաւօտեան ժամը 11-էր և կարծելով, որ առաւօտները ուսում չէ լինում, ես ճաշից յետոյ գնացի և տեսայ, որ 3—4 ութ ինն տարեկան երեխայք եկեղեցի հայաթումը խաղում են: Հարցրի և իմացայ, որ նրանց վարժապետները—քահանայքը մեռել թաղելուց յետոյ գնացին քնելու և դեռ չեն եկել: Եկեղեցու հայաթից դուրս պատահեց ինձ տէր Յ. քահանան: Նա ինձ պատմեց, որ հանգուցեալ արքեպիսկոպոս Այվազովսկին Դուշէթումը հիմնելով ազգային դպրոց, եկեղեցական փողերի տոկոսից 170 րուբլի է նշանակել նրա պահպանութեան համար: Այս փողերի կէսը նշանակած է ռոճիկ նրան, տէր Յ.-ին, իսկ միւս կէսը գործակալին, բայց ահա 8 ամիս է, որ երեցփոխանից ռոճիկ չէ ըստացել: Ուրիշներից իմացայ, որ երկու տարի է, որ Դուշէթումը անունով եկեղեցական դպրոց կայ, բայց նրա մէջ ուսում սովրեցնել չը կայ. այն ո՞վ ծնողը իր երեխային կը գրկէ արքունական ուսումնարանից և կուղարկէ եկեղեցական դպրոցը միայն չարութիւն և անկարգութիւն սովրելու համար: Իմացայ նմանապէս, որ երբ Գօրու յաջորդ Գոռնակերեանցը գալիս է Դուշէթ, գործակալը վայնաչարի, այստեղից այն տեղից մի քանի 6—7 տարեկան երեխայք է ժողովում դպրոցումը և նրանով խաբում յաջորդին, իսկ ինքն ձրի բնակվում եկեղեցական տներում և եկեղեցական փողերի տոկոսն ըստանում:

Ահա ինչպիսի դրութեան մէջ տեսայ Դուշէթը: Ես տեսայ այստեղի հայերի մէջ այնպիսի մարդիկ, որոնք մի ստաքան արաղի գնով մարդու մահվան վճիռ կը ստորագրեն: Բարեկրօն գործակալը „Մշակի“ վերոյիշեալ համարի մէջ տպած նամակից վիրաւորված մի քանի միամիտ անձինք հրաւիրեց իր մօտ չայի, նամակի բովանդակութիւնը նրանց ծուռ հասկացնելուց յետոյ, ստորագրութիւնը առաւ, որ նա այնպիսի քահանայ չէ, ինչպէս դուրս են բերել նրան „Մշակի“ մէջ: Երևի այն ստորագրութիւնը կը ներկայացնի իր իշխանութեանը իրան արդարացնելու համար, բայց շատ է սխալվում տէր հայրը. նրանից տեղեկութիւններ հաղորդողը կարող է, եթէ հարկաւոր լինի, ամենը փաստով ապացուցանել: Յայտնի բան է տէր հօր մասին լաւ վկայողները նրա բարեկամներն են:

Անցաւոր.

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

—

Հոկտեմբերի 16-ին

Հոկտեմբերի 3-ին լրացաւ Երևանի քաղաքային վարչութեան հիմնադրութեան առաջին տարին: Ինչ հաշիւ կարելի է տալ ընթերցող հասարակութեանը այդ հիմնարկութեան գոյութեան միամեայ գործունէութեան առթիւ: Մի աչքի ընկնող երևոյթ, մի ուշադրութեան արժանի գործ, որը լինէր քաղաքային վարչութեան գործի արդասիք, մենք դժուարանում ենք մատնացոյց անել: Նոյն անմաքուր քաղաքը, նոյն կեղտոտ փողոցները, վերջապէս ամեն ինչ հին, նորութիւն ոչինչ: Եթէ մեր քաղաքային վարչութիւն կազմող պարոնները

չը կարողացան բանկի նման մի հաստատագուտ հիմնարկութեան վրա մտածել, եթէ անկարելի էր քաղաքի ամենանշանաւոր փողոցը սալայատակել, Երիհայաթի ջրանցքի վրա մտածել, վերջապէս եթէ անհնար էր մի հաստատ միջոցի դիմել հացագործների խարդախութեանց դէմ մրցելու համար, գոնէ մտածէին գէթ օրը մի անգամ հասարակաց այգին ջրել, եթէ փողոցներում անտանելի թօզը մարդու շունչ է կտրում, գոնէ զբօսատեղերումն էլ մի փոքր ազատ շունչ քաշէինք։ Որովհետև նոյեմբերի 3-ին լրացաւ քաղաքային վարչութեան առաջին տարին, դորա հետ ի հարկէ և լրացաւ վարչութեան քարտուղարի միամեայ ծառայութիւնը, ուստի Ուպրավայի հրաւէրքի համեմատ նոյեմբերի 3-ն ի թիւս այլ հարցերի կար և նոր քարտուղարի ընտրութիւնը։ Չը նայելով, որ Ուպրավան ամեն աշխատութիւն գործ դրեց որպէս զի հին քարտուղար պ. Ա. Այգինեանը նորից չընտրվի, բայց այդ խպառ չը յաջողեց նրան, Ուպրաւան հազիւ կարողացաւ 9 ձայն վաստակել և Այգինեանը նորից ընտրվեց քարտուղար 24 ձայն ստանալով։ Բայց ինչու Ուպրավան կամենում էր հեռացնել Այգինեանին, ահա մի չափազանց հետաքրքիր հարց։ Այգինեանը մի յայտարարութեամբ որպէս խրատատու դիմել է Ուպրավային, խնդրելով նիստ կազմել Ուպրավայի մի քանի զեղծումների մասին։ Քարտուղար-խրատատու Այգինեանի յայտարարութիւնը մինչև այսօր չէ դրվել անհրաժեշտ հարցերի շարքում։ Բայց 3-ն նոյեմբերի բարձրացաւ մի հարց, որ գրեթէ կապ ունէր Այգինեանի յայտարարութեան հետ, այդ հարցը խրատատուներից մի քանիսի տուած յայտարարութիւնն է, որով նոքա բացատրութիւն են պահանջում, թէ ինչու Ուպրավան խրատունք տուեց հակառակ Դումայի վճռին քաղաքի կշռի մօտ գտնված պարապ գետնի վրա այնպէս այլանդակ շէնքեր կառուցանել, կամ թէ մի մարդու յանձնած գետինը առնել նորանից և ուրիշին տալ։ Ուպրավան ձայնաւորների գրեթէ ընդհանուր բողոքին անկարող գտնվեց մի բաւականացուցիչ պատասխան տալ։ Այն պաշտօնական թղթերը, տոմարները որոնք վերաբերում էին այն գետնի սորան նորան բաժանելուն, դոցա մէջ, քարտուղար—խրատատու Այգինեանի ասածով գրչահատով քերված են նօմերները և այլ զեղծումներ են կատարված. եթէ այդպէս է, Ուպրավայի այդ ապօրինի վարմունքից քրէական յանցանքի հոտ է բուրում։ Այգինեանի այս խօսքերին որպէս քաղաքագլուխը, նոյնպէս և նորա պատուելի անդամները գրեթէ ոչինչ չը պատասխանեցին. լռութիւնը համաձայնութեան նշան է։ Այն րոպէին, երբ Այգինեանը շիշտեց ջնջված և քերված տեղերի մասին, դա մի հետաքրքիր րոպէ էր երբ նայում էինք վարչութեան անդամների երեսների արտայայտութեանը, կարծես թէ մի փոքր էր մնում նոքա հանդիսաւոր կերպով խոստովանէին, „այո, թէև այդպէս մի բան պատահել է, բայց այդ նշանակութիւն չունի“։ Ահա նիւթը այն պատերազմի, որ ներկայումս մղվում է Ուպրավայի և քարտուղարի մէջ։

Առհասակ նիւթը աղմկալի էր. Դուման այդ հարցերը աւելի պարզելու համար որոշեց մի յանձնաժողով պ. Վարդան Եղիազարեանի նախագահութեամբ Ուպրավայի գործողութիւնը քննելու համար։ Այս երկրորդ անգամն է մի տարուայ մէջ, որ Երևանի Դուման կասկածաւոր աչքով է նայում Ուպրավայի վրա և նշանակում է քննողական յանձնաժողով։ Քաղաքային վարչութեան տնտեսական մասի վարողը պ. Վասակ Պապաջանեանն է. եթէ տոմարների մէջ տեղի են ունեցել զեղծումներ, դոքա անկասկած ամենից լաւ պիտի նրան յայտնի լինեն։ Երանի թէ յանձնաժողովը արդար ճանաչէր Ուպրավային, եթէ հակառակ դէպքում նա կը գտնի որ արդարև դրամական տոմարներում կան զեղծումներ, կը գտնի որ Ուպրավայի մէջ սուր գրչահատով երևելի փոխումներ են կատարվել, այդ հանգամանքում ես կը խնդրէի պ. Պերճ Պռօշեանից, որը այժմ Վաղարշապատումն է բնակվում, այդ քաջագործութիւնն էլ 'ի նկատի առնել, վասն զի, որպէս լսում ենք, Պռօշեանցը այժմ մեր մի քանի երևելի մարդկանց կենսագրութիւնը գրելով է զբաղված։

Ա. Եր.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 4 նոյեմբերի

Շատ զարմանալի եւ անհոգ բնաւորութիւն ունեն հայերը։ Եկեղեցու փողերը անհաշիւ թողնում են այլ եւ այլ անձանց մօտ, որոնք անամօթութեամբ վայելում են ազգի կոպէկ-կոպէկ ժողոված դումարները, առանց իր նպատակին ծառայեցնելու։ Թիֆլիսի Հավլաբարու Շամբոբեցոց սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցու երեցփոխան պ. Սարգիս Ղարիբեանցը 23 տարի երեցփոխանութեան պաշտօնը վարել է իր ուզածին պէս եւ հաշիւը ներկայացրել է իր համակից տէր Կարապետ քահանային եւ չորս ժողովրդականների միայն։ Զարմանալի հաշիւ. այն եկեղեցին, որ չորս հարիւրից աւելի ծուխ ունի, 23 տարում ունեցել է արդիւնք միայն վեց հարիւր ռուբլի, որ կանէ տարեկան 26 ռուբլի։

Ինչպէս որ հաստատ գիտենք, պ. Ղարիբեանցը անգրագէտ լինելով, հաշուապահ է վարձած եղել տէր-Կարապետ քահանային, որ աւելի ճարպիկ լինելով, գործերը աւելի նպատակայարմար է վարել։ Ահա տեսէք, թէ որքան արդիւնք են ներկայացնում ժողովրդի յիշեալ ներկայացուցիչները չորս հարիւրից աւելի ծուխ ունեցող եկեղեցուց։

Յիշեալ չորս հաշուատես ժողովրդականները ընտրում են իրանց միջից մէկին պ. Նատուրեանցին երեցփոխ, ուշադրութիւն անգամ չը դարձնելով, որ եկեղեցու մեծամասնութիւն կազմող ժողովրդականները տեղեկութիւն անգամ չունեն, թէ ով է երեցփոխան ընտրվողը, եւ թէ արդեօք հաշիւ տուացել է նախկին երեցփոխանից թէ ոչ։

Իսկ նորընտիր երեցփոխան պ. Նատուրեանցը, ծառայութեան մէջ լինելով, կառավարութեան հրամանով ուղարկված է Ախալքալաք եւ մի տարին լրանում է, որ նա այնտեղ է, իսկ եկեղեցու կառավարութիւնը թողած է յիշեալ քահանայի խնամատարութեանը։ Պ. Նատուրեանցը, կարդալով «Մշակի» լուրերի մէջ, որ եկեղեցին անտէր, անխնամ թողած է, նամակ է գրել տէր-Կարապետին, որով յայտնում է իր հրաժարականը երեցփոխութեան պաշտօնից։ Եւ ահա քանի ամիս է, որ նամակը տէր-Կարապետ քահանան գրպանն է դրել եւ ծանուցում չէ անում ժողովրդին, որ երեցփոխ ընտրեն, ըստ որում, այդ իրան ձեռնտու չէր կարող լինել։ Այսպէս ահա անխնամ թողած է եկեղեցին, իսկ ժողովրդականները այնքան անտարբեր են, որ ուշադրութիւն չեն դարձնում, թէ ինչ դրութեան մէջ են եկեղեցու գործերը, որին նուիրում են իրանց կոպէկները։ Մի քանի երիտասարդներ, լսելով վերոյիշեալ նամակի մասին, յայտնել են քահանային մի քանի անգամ, թէ ինչու ծանուցումը յետաձգում է նա։ Վերջապէս քահանան ստիպվեցաւ հրաւիրագիրներ ուղարկել մօտ քսան մարդու, որոնցից միայն հինգն էին եկել եւ այդ հինգից ոչ մէկը չընդունեց երեցփոխանի պաշտօնը եւ դարձեալ եկեղեցին մնաց իր հին դրութեան մէջ։

Ժողովրդի եւ կոնսիստորի ուշադրութիւնը հրաւիրում ենք այս իրողութիւնների վրա, որ մի կանոնաւոր ընթացք տան եկեղեցու տնտեսական կառավարութեանը։

Շամբոբեցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԲԱԳՈՒԻՑ Հոխմիմեան դպրոցի վարժուհի Ն. Շուբեանը, պատասխանելով «Մշակի» 178 համարում իր մասին տպված լուրին, ասում է, որ բոլորովին սխալ է, իբր թէ «Մարդասիրական» ընկերութեան դպրոցների հոգաբարձութիւնը, նրան հրաւիրելով Թիֆլիսից, չէ կատարել իր խոստացած պայմանները եւ նրան պաշտօն չէ յանձնել, այլ ընդհակառակն, տ. Շուբեանը ստացել է վարժուհու պաշտօն, եւ հոգաբարձութիւնը բարեխղճաբար է վարվել նրա հետ։

—

Մի քանի տեղերից ստացանք համակրական եւ շնորհակալութեան նամակներ փոթիի կոմիսիոներ պ. Կարապետ Պօպովի մասին, որ մի քանի ամսվայ ընթացքում նուիրեց 1000 ր Թիւրքիայի սովատանջների անունով, 1000 ր. „Դպրոցասիրաց“ ընկերութեան անունով եւ 2000 ր. դարձեալ Թիւրքիայի սովատանջների եւ „Միացեալ ընկերութեան“ անունով։ Պարոնի ազգասիրական առաքինութիւնը թող օրինակ լինի մեր շատ հարուստներին, որոնք մինչև այսօր ոչինչ չեն նուիրել։

—

ՄԱՆԳԼԻՍԻՑ մեզ գրում են, թէ մի հարսանիքի ժամանակ փողեր հաւաքվեցան Թիւրքիայի հայ սովատանջների անունով, բայց ուրիշ նպատակի համար գործադրվեցան։ Նոյն տեղից հաղորդում են, թէ լուր տարածվեցաւ, իբր թէ մի պարոնի տան մէջ սատանաներ են բնակվում։ Անհաւատ տանուտէրը ստիպվեցաւ թողնել տունը եւ ծախել նորան։ Ասում են այդ լուրերը տարածել են այն պարոնները, որոնք նպատակ ունեն այդ տունը էժան գնով առնելու։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ հաղորդում են, թէ այնտեղ դիտաւորութիւն կայ մի պարահանդէս եւ մի դրամական երեկոյ տալ յօգուտ Վասպուրականի սովատանջների։

—

Թիֆլիսաբնակ պ. Գէորգ Խարազեանց ուղարկել է մեզ 8 րուբլ, որ նա հաւաքել է յօգուտ Վանի սովատանջների։ Ահա նուիրատու անձանց անունները. Յակոբ Պետրոսեան 1 ր. Ստեփան Հախխեան 1 ր. Յակոբ Տիտանեան 1 ր., Ակսի Ջաբեան 1 ր., Գէորգ Խարազեանց 1 ր., Յովհաննէս Բօչալեան 60 կոպ., Աթանաս Սարեանց 50 կոպ., Կարապետ Բաղդասարեան 40 կոպ., Ստեփան Աղբաշեան 20 կ., Դաւիթ Նոնինեանց 20 կ., Ալէքսան Մխիթարեանց 10 կոպ.։ Գումարը 8 րուբլ։

—

Հինգշաբթի օր, նոյեմբերի 23-ին պ. Բրօդսկի տուեց իր առաջին կոնցերտը Արծրունու թատրոնում. պարոնը հիացրեց ամբողջ հասարակութիւնը իր խաղով։ Մանաւանդ ողևորիչ ընդունելութիւն ունեցաւ Սիմոնի «Օրօրոցի երգը» եւ Վիէտանի «Տարանտելլա»։ Օրիորդ Մեսսօեդօվի խաղը պիանօի վրա շատ մշակված եւ դուրեկան խաղ է։ Լսում ենք որ հինգշաբթի օր պ. Բրօդսկի կրկին տալու է մի կօնցերտ Արծրունու թատրոնում.

—

Վաղը, կիրակի օր, վրաց թատրոնական խումբը տալու է մի ներկայացում Արծրունու թատրոնում։

—

Կովկասեան նահանգական վարչութիւնը ջրերի վրա ազատելու ընկերութեան, որ գտնվում է Նորին Բարձրութեան Թագաժառանգուհու հովանաւորութեան տակ, կիրակի նոյեմբերի, 26-ին կազմում է ժողովրդական տօն Թիֆլիսի Աղէքսանդրեան այգիի մէջ ընկերութեան դրամական միջոցները աւելացնելու համար։ Այգին լուսաւորված կը լինի, մի քանի երաժշտական խմբեր կածեն եւ բացի այդ փամփուշտներ կը թողնվին։ Վերջը երաժշտական բոլոր խմբերը կը միանան եւ կածեն «Заря»։ Սկիզբն է երեկոյեան ժամի 4-ին։ Մուտքը 20 կոպէկ արժէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ԳՕԼՕՍ» ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—

Կ. Պօլսից «Գօլօս» լրագրին գրում են հետևեալը նոյեմբերի 16-ից։ Զմիւռնիայի և Փոքր-Ասիայի ափերի վրա եղած միւս նաւահանգիստների պաշարման լուրը, Թիւրքիայի բոլոր եկամուտները կալանաւորելու համար, պալատի մէջ կայծակի հարուածի նման ազդեցութիւն ունեցաւ։ Կարծես սատանան էր դրդել այդ ծեր (խօջային) Գլադստոնին կալանաւորել սուլթանի հողերի ոսկեայ գեղմը։ Ուրեմն ինչ պէտք է անեն սուլթանի անմեղ սիրելիները. նէքեռները, լրտեսները, կանանց ծառաները, ծաղրածուները, սիրուհիները և այլն, որոնք հարիւրաւոր միլիոններ են կլանում մի կառավարութեան, որ անկարող է լինում բաւականացուցիչ ռոճիկ տալ մինչև վերջին աստիճան հարկերով ծանրաբեռնված նահանգների կառավարիչներին և պաշտօնեաներին։ Անկասկած պէտք է խղճալ այդ ողորմելիներին, որոնք ծեր անգլիացու կապրիզի պատճառով ենթարկվում են այդպիսի ծանր տառապանքների։ Սարսափելի բան է։ Եւ մեծ պետութիւնները համաձայն են բրիտանական քոսոտ շան այդ յանդուգն առաջարկութեան հետ։

Չը նայելով իր տկարամտութեանը, Աբդուլ-Համիդ այնքան շնորք ունեցաւ, որ կարողացաւ ընդդիմադրել Գլադստոնի առաջարկութեանը։ Սուլթանը կանչեց իր մօտ արտաքին գործերի մինիստրի օգնական Արիֆին Դադեանին և հրամայեց նրան առաջիկայ գրութեան մէջ մոցնել հետևեալ բառերը, 'ի նկատի ունենալով այն նոր վիրաւորանքը, որ Անգլիան հասցրեց անմեղ Թիւրքիային. „Դուռը իրան պարտաւոր չէ համարում ճանաչել Եւրոպայի բարոյական հեղինակութիւնը, եթէ նա գործում է մի այնպիսի մարդու ցուցմունքների համեմատ, որ խախտում է «ձեռքը հեռու» բառերով արտայայտած իր սեփական կանոնը։» Ինչպէս երևում է, սերալի եկամուտների կալանաւորելու միտքը աւելի նպատակայարմար եղաւ, քան թէ ալբանական ափերի ռմբակոծելը։

Ահա այժմ ուրիշ ընթացք կը ստանան հնացած գործերը, եթէ նաւահանգիստների պաշարման լուրը կը հաստատվի։ Չերնօզօրեան էլ հաւատարիմ հպատակներ կունենայ Դուլցինիոի նահանգի մէջ, Յունաստանն էլ համամիտ հարևան կունենայ և կը փոքրանայ Հայաստանի հարիւրօրեայ ծոմապահութիւնը մինչև վերանորոգութիւնների մտցնելը։ Յայտնի ժամանակամիջոցներին և պէջումներին կը փոխարինեն անօղոք փաստերը, հէնց որ իրականապէս կը կալանաւորեն կողոպտված ոսկիների այն բեռները, որ հասցնում են իրանց տէրոջը Փոքր-Ասիայի պետական աւազակները։ Սուլթանին պատճառած շփոթը այդ լուրից բաւական մեղմվում է նրանով, որ Լիբանանի նահանգապետ Ռուստեմ-փաշա հեռագրով հրաւիրվեցաւ Կ. Պօլիս։ Այդ կարգադրութեամբ Թիւրքաց կառավարութիւնը ակնարկում է Եւրոպային իր նշանաւոր վճռի մասին, իր պատասխանատուութեան մասին՝ Հայաստանին շնորհել Լիբանանի կազմակերպութիւնը, հրաւիրելով Կ. Պօլիս մի այնպիսի մարդու, որ ամենից շատ ընդունակ է մտցնել Հայաստանի մէջ Լիբանանի կարգերը և կանոնները։ Ի հարկէ, պակասութիւնը ամեն բան անել կը տայ, իսկ նաւահանգիստների պաշարելուց յետոյ սերալի մէջ ոչ թէ միայն պակասութիւն կը լինի, այլ կատարեալ սով։ Ու՞ր կը մնայ այն ժամանակ քէյֆը սուլթանի և նրա մերձաւորների, որոնք ներկայացնում են ամբողջ Թիւրքիան։

Չը նայելով այս «բոլոր ապացոյցներին, որ Թիւրքիան մտադիր է զեղծումներ անել», Ալբիօնի մայլ որդի պ. Գօշէն բոլորովին չէ ժպտում Սայիդ-փաշայի պատահելու ժամանակ։

Գօշէն նայում է մեծ վեզիրի վրա, ինչպէս մահմետականը խոզի մսի վրա։ Հա ընկաւ այս կողմ այն կողմը Սայիդը, այնուամենայնիւ չար բրիտանացին չէ դադարում քթի տակը բարկացած մրթմրթալ Թիւրքիայի անբարեխղճութեան և խաբեբայութեան մասին։ Յանկալով Գօշէնի հաւանութիւնը ստանալ, Սայիդ-փաշա ենթարկվեցաւ ամեն տեսակ վիրաւորանքների և հայոց պատրիարքը անպատիժ ծաղրում